

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ.

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਜੇ.ਐਨ. ਕੋਸ਼ਲ ਜ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ, -ਜਵਾਬਦੇਹ

1963 ਦਾ F.A.O. ਨੰਬਰ 40-ਐੱਮ

3 ਮਈ 1966

ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ (1955 ਦਾ XXV)- ਧਾਰਾ 9-ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ-ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ
ਰੱਦ ਕਰਨਾ- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ-ਕੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(6) 1963 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 1054

(7) (1950) 1 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 30.

(8) 1941 ਏ.ਸੀ. 108.

ਵਾਚਿਆ, ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬੱਟਸ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ, ਮਿਤੀ 16 ਮਈ, 1963 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਡੀ.ਸੀ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਵਕੀਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਕੇਸਲ, ਜੇ. ਇਹ ਅਧੀਨ, ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਰਾਜਪੁਰਾ, ਮਿਤੀ 16 ਮਈ, 1963 ਦੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 9 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿੰਡ ਭੱਟ ਮਾਜਰਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲੈ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤੀ। ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉੱਤਮ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 494 ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ (ਕੇਸਲ, ਜੇ.)

ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ-

- (1) ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ?
- (2) ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ?
- (3) ਜੇਕਰ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਬਹਾਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਹੈ?
- (4) ਰਾਹਤ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਸਲਾ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 3 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ.ਸੀ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਤਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਸੇਲਨ ਬਨਾਮ ਥੋਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਾ ਦੁਰਗਾ ਸਿੰਘ (1), ਸ਼੍ਰੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਰਜਾ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ,

ਅਗਲਾ ਕੇਸ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਹੈ *ਸ਼ੰਕਰੱਪਾ ਬਨਾਮ ਬਸਮਾ* (2) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ

(1) 1962 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 837

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964 ਮੈਸੂਰ 247.

ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਵਲ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੇਕਿਅ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 54, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੈਸੂਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਵਿਆਹੁਤਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਥਿਤੀ ਰੈਂਟ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਬਾਜੀਨਾਥ ਸਾਓ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਜੇ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਢਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਊਸ ਕੰਟਰੋਲਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਿਰਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ।" ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁੰਨੇ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਠਾਕਰ ਦਾਸ, ਸਿਵਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਨੰਬਰ 987 ਆਫ਼ 1956, 6 ਅਗਸਤ, 1957 ਅਤੇ ਬਦਰੀ ਪਰਸ਼ਾਦ ਬਨਾਮ ਭੂਰੂ ਮੱਲ, 1958 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ: 607 ਵਿੱਚ 11 ਸਤੰਬਰ, 1959 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਏ ਬ੍ਰਿਜ ਰਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸ ਕੇ ਸ਼ਾਅ ਐਂਡ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (4) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਪਟਨਾ 529

(4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਐਸ.ਸੀ. 115.

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਬਨਾਮ. ਮੁਕੱਦ ਸਿੰਘ (ਕੋਸ਼ਲ, ਜੇ.)

ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿੰਡ ਭੱਟ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰੋਂ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਕੱਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਉਮਰ ਕਰੀਬ 25 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਣਵਿਆਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਦੀ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੰਗਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਾਂ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਅਣਵਿਆਹੀ ਰਹੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੰਨੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਉਮਰ ਤੱਕ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮਾਮਾ ਨੇਰਾਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂਰਾਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੜਕੀ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀ ਹਨ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸਨ; ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਲ 1959 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਐਗਜੀਕਿਊਟਿਵ P.1 ਅਤੇ P.2 ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਰਾਊ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 15 ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਚੰਦ-ਕਸਤੂਰ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਸਮੀਰਮਲ ਜੈਨੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (5) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ

(5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਨਾਗ 146.

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 3 ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਅਣਵਿਆਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਬਹਾਨੇ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਦੁਆਰਾ: ਅਮਨਦੀਪ ਸੂਦ